

1ste April, træffes med det samme Aftale med ham om, at der skal ydes saa og saa mange Høstdage, saa og saa mange Pløjedage og i det hele taget om saa og saa meget Hoveri. Men han venter en Maa-nedstid, inden han afslutter denne Hoverikontrakt. Naar han har lejet Huset ud fra 1ste April, lader han f. Eks. Husmanden først underskrive denne Arbejdskontrakt den 1ste Maj. Saadan en Kontrakt er for det første ulovlig, dersom den er mere end 1-aarig, og det er den i mange Tilfælde. Men selv om den er 1-aarig, og det er øjensynligt eller lader sig oplyse efter Forholdene i det hele taget, at det ganske sikkert er vedkommende Godsejers bestemte Villie at faa Hoveripræstationer af sine Husmænd, tror jeg, der maatte kunne skrives ind derimod. Der er i denne Tid Eksempler paa, at en enkelt inhuman Godsejer gaar saadan frem mod samtlige Lejehusmænd, som ere paa hans Gods, at han kræver Hoveripræstationer af dem, og hvis de ikke ville bøje sig for hans Villie i saa Henseende, bliver der paalagt dem en yderligere Lejeafgift, eller de blive sat ud af Husene. Dette er i hvert Tilfælde i Strid med den bestaaende Lovgivning, og hvis det kom til Domstolene, eller man ad administrativ Vej kunde faa fat paa det, tror jeg, at det i mange Tilfælde kunde siges at være i Strid med den bestaaende Lovgivnings Indhold. Thi det er aabenlyst, at naar Godsejeren farer saadan frem mod samtlige sine Husmænd, er det i Virkeligheden hans Villie at gøre dem til Hoveribønder igen.

Det var de Bemærkninger, jeg havde at gøre til det første Afsnit af Lovforslaget. Det andet Afsnit har jeg ikke meget at sige til. Det foreligger uforandret i alt væsentligt. Jeg ser ikke, der er nogen Grund til at tillægge de Ændringer, der ere skete i Landstinget, nogen reel Betydning. Hele Bestemmelsen tilsigter kun at forhindre et Misbrug af den Forstaaelse, man vistnok med Urette har gjort gældende af Forordning 27de Maj 1848 § 4, idet man har fortolket den saaledes, at en Arbejder, der staar i Ejerens faste Tjenesteforhold som fast Daglejer, kan anbringes i et Tjenestehus og kan opsiges med 24 Timers Varsel til at forlade Huset. Dette tilsigter man at afskaffe, saaledes at der i alle Tilfælde vil være at give saadanne Folk, der bo til Leje ude paa Landet hos andre, et nogenlunde betimeligt Varsel, for at Familien kan se sig om for at skaffe sig en anden Bolig.

Jeg skal sluttelig kun bemærke, at

efter den Stemning, der har gjort sig gældende i Landstinget i Aar, og efter den Maade, hvorpaa denne Sag er blevet ledet af det indflydelsesrige Medlem inden for Landstingets Højre, som i Aar paa en anerkendelsesværdig Maade har arbejdet for dens Gennemførelse, vil der, haaber jeg, ikke være noget i Vejen for ad Aare at tage denne Sag op igen, hvis det virkelig skulde vise sig, at Godsejerne benyttede sig af den Ting, at der ikke er sikret en varig Besiddelse for Brugeren af det Hus, han har til Brug. Altsaa hvis Godsejerne i Virkeligheden skulde misbruge dette til at fare inhumant frem mod deres Husmænd, har jeg Grund til at antage, at Sagen med Udbytte vil kunne tages op igen. I over en Menneskealder har nu dette Tings Flertal kæmpet for at gennemføre en Lov, af hvis Bestemmelser i hvert Fald visse Dele findes i det foreliggende Lovforslag, og saaledes som Sagen foreligger henimod Samlingens Slutning, kan jeg kun anbefale, at man tager Forslaget som det foreligger og saa haabe, det maa bære god Frugt og blive Genstand for en human og velvillig Fortolkning af dem, der skulle føre Loven ud i Livet.

Formanden: Det ærede Medlem brugte om to Talere i det andet Ting et Udtryk, som vist hellere burde have været lidt mere dæmpet.

N. J. Larsen: Jeg kan for mit Vedkommende slutte mig til den Anbefaling af det foreliggende Lovforslag, som vi hørte af den foregaaende Taler. Ogsaa jeg mener, at Forslaget, som det nu foreligger, er værd at tage imod og vil kunne gøre Gavn over for den Samfundsklasse, som det tager Sigte paa. Forslaget er et interessant Vidnesbyrd om Tidsudviklingens Magt. Fra min første Rigsdagstid — den ligger nu over en Snes Aar tilbage — erindrer jeg levende, at saa ofte vi her i Folketinget fremsatte Krav om, at der skulde gives Fæste- og Lejehusmænd Adgang til at faa Erstatning for Forbedringer, de havde foretaget ved de af dem benyttede Steder, bleve vi mødt med en harmfuld Henvisning til Grundlovens bekendte Paragraf om Ejendomsrettens Ukrænkelighed. Og denne Afvisning lød ikke blot fra vedkommende Minister, men blev gentagen med om muligt endnu yderligere Styrke af det andet Ting. Jeg lykønsker den højtærede Landbrugsminister til, at det nu er lykkedes ham at fremme en Lov, som giver Fæste- og Lejehusmænd Ret til